

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.07.2000, sp. zn. 8 Tz 163/2000

Číslo: 44/2001

Právní věta:

Za dosud nevyslechnuté svědky a spoluobviněné, na které by mohl obviněný působit a mařit tak objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání ve smyslu ustanovení § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř., je nutno považovat i svědky a spoluobviněné, kteří sice byli vyslechnuti, ale jejichž výslech byl proveden tak, že protokol o této výpovědi není použitelný jako důkaz před soudem, nebo jejichž výslech byl proveden neúplně, neboť nebyl zaměřen na všechny okolnosti důležité pro rozhodnutí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.07.2000

Spisová značka: 8 Tz 163/2000

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vazba

Předpisy: 141/1961 Sb. § 67 odst. 1 písm. b)

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl stížnost pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti v neprospěch obviněného J. J. proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 1. 2000 sp. zn. 9 To 2/2000 v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, pod sp. zn. 28 T 67/99.

Z odůvodnění:

Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 15. 12. 1999 sp. zn. 28 T 67/99 byla podle § 72 odst. 2 tr. ř. zamítnuta žádost obviněného J. J. o propuštění z vazby.

Proti tomuto usnesení podal obviněný J. 1. stížnost, z jejíhož podnětu Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 12. 1. 2000 sp. zn. 9 To 2/2000 zrušil podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, a znovu rozhodl tak, že podle § 72 odst. 2 tr. ř. propustil obviněného z vazby na svobodu.

Ministr spravedlnosti podal dne 10. 7. 2000 v neprospěch obviněného J. J. stížnost pro porušení zákona proti usnesení Vrchního soudu v Praze s tím, že na straně obviněného nadále trval důvod vazby a že obviněný proto měl být ponechán ve vazbě. Proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona, ke kterému došlo ve prospěch obviněného, aby zrušil

napadené usnesení a aby dále postupoval podle ustanovení § 270 odst. 1 tr. ř., tj. aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon porušen nebyl.

Obviněný J. J. byl postaven před soud na podkladě obžaloby podané pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. Do vazby byl vzat v přípravném řízení usnesením Okresního soudu v Liberci ze dne 29. 4. 1999 sp. zn. 13 Nt 114/99 z důvodu uvedeného v § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř. Stížnost obviněného proti tomuto usnesení zamítl Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, usnesením ze dne 28. 5. 1999 sp. zn. 28 To 131/99.

Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, jako soud prvního stupně rozhodoval o žádosti obviněného o propuštění z vazby ve stadiu po podání obžaloby před projednáním věci v hlavním líčení. Shledal, že v tomto stadiu u obviněného nadále uval vazební důvod podle § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř., a spatřoval tento vazební důvod v tom, že obviněný J. J. v průběhu přípravného řízení podal trestní oznámení na spoluobviněného B. S. a na svědka J. K. Z toho Krajský soud v Ústí n. L., pobočka v Liberci, dovodil, že spoluobviněný a svědek „mohou oznámení reálně pokládat za hrozbu v přímé souvislosti s jejich případnými výpověďmi v průběhu hlavního líčení“. Kromě toho Krajský soud v Ústí n. L., pobočka v Liberci, poukázal na to, že podle tvrzení svědka J. K. mu obviněný J. J. vyhrožoval, „pokud se svědek bude ve svých výpovědích zmiňovat i o jeho jménu v souvislosti s předmětným trestním stíháním“. V dalším soud poukázal na účel trestního řízení podle § 1 tr. ř.

Vrchní soud v Praze konstatoval, že důvod vazby nelze dovozovat z toho, že obviněný J. J. podal trestní oznámení na spoluobviněného a na svědka, a dále uvedl, že spoluobviněný i svědek byli již vyslechnuti v přípravném řízení. Dospěl proto k závěru, že důvod vazby pominul.

Nejvyšší soud se ztotožnil s Vrchním soudem v Praze v tom, že důvod vazby není možné spatřovat v okolnosti, že obviněný 1. J. učinil trestní oznámení na spoluobviněného a na svědka. Bez ohledu na to, zda jde o trestní oznámení pravdivé či nepravdivé, nelze v samotném oznámení nalézt oporu pro přesvědčivý úsudek o tom, že ze strany obviněného reálně hrozí obava z takového působení na spoluobviněného a na svědka, které by směřovalo k maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Trestní oznámení je podnětem, jímž se zabývají orgány činné v trestním řízení. Tyto orgány mohou zahájit trestní stíhání osob, proti nimž oznámení směřuje, pouze tehdy, je-li dostatečně odůvodněn závěr, že tyto osoby spáchaly trestný čin (§ 160 odst. 1 tr. ř.). Z ničeho není patrna souvislost mezi trestním oznámením, které na spoluobviněného a na svědka podal obviněný J. J., a tím, jak konkrétně by měl obviněný J. J. působit na spoluobviněného a na svědka ve smyslu maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ve svém usnesení ostatně tuto souvislost nijak konkrétněji ani nevysvětlil.

Nejvyšší soud se ztotožnil s Vrchním soudem v Praze také v tom, že obava z toho, že obviněný J. J. bude působit na spoluobviněného B. S. a na svědka J. K., nemůže být nadále považována za důvod vazby podle § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť spoluobviněný i svědek byli již vyslechnuti v přípravném řízení. Podle citovaného ustanovení přichází vazba v úvahu jen tehdy, jsou-li tu konkrétní skutečnosti odůvodňující obavu, že obviněný bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Z toho je zřejmé, že obava z ovlivňování svědků či spoluobviněných může být důvodem vazby jen za situace, kdy svědkové či spoluobvinění ještě nebyli vyslechnuti. Citované ustanovení výslovně neuvádí, že by muselo jít o stav, kdy svědkové či spoluobvinění nebyli ještě vyslechnuti soudem v hlavním líčení, a proto je vazba vyloučena již tím, že svědkové či spoluobvinění byli vyslechnuti kterýmkoli orgánem činným v trestním řízení, to znamená i vyšetřovatelem nebo státním zástupcem v přípravném řízení.

Jestliže svědkové a spoluobvinění byli již vyslechnuti, má to vliv na zánik důvodu vazby podle 67 odst. 1 písm. b) tr. ř. za podmínky, že jejich výslech byl proveden způsobem zaručujícím použitelnost těchto důkazů v hlavním líčení a že byli vyslechnuti ke všem relevantním skutečnostem. Pokud by výslech byl proveden vadně do té míry, že by šlo o důkaz nepoužitelný v hlavním líčení, nebo pokud by výslech byl proveden neúplně, to znamená, že by nebyl zaměřen na všechny důležité skutečnosti, k nimž se svědkové či spoluobvinění jinak mohou vyjádřit, šlo by o stav vyžadující nový, opakovaný či další výslech svědků nebo spoluobviněných a pak by nebylo vyloučeno uvažovat o tom, že důvod vazby podle § 67 odst. 1 písm. h) tr. ř. nadále trvá, i když svědkové a spoluobvinění již byli vyslechnuti. Smysl a význam ustanovení § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř. o tzv. koluzní vazbě je ve vztahu k dosud nevyslechnutým svědkům a spoluobviněným v tom, že vazbou v přípravném řízení se zajišťují podmínky pro nerušené provedení důkazů, které bude možno použít v hlavním líčení. Za situace, kdy svědkové a spoluobvinění byli v přípravném řízení vyslechnuti v souladu s trestním řádem a kdy jejich výslech byl zaměřen na všechny významné skutečnosti, ke kterým se mohli vyjádřit, jsou protokoly o výsleších svědků a spoluobviněných použitelné v hlavním líčení jako důkazy ve smyslu § 207 odst. 2 tr. ř., § 211 tr. ř., příp. § 102 odst. 2 tr. ř. a mohou být podkladem meritorního rozhodnutí. Použitelnost těchto důkazů v hlavním líčení je určitou protiváhou ve vztahu k případnému ovlivnění svědků či spoluobviněných ve stadiu poté, co již byli vyslechnuti v přípravném řízení, a nebyli ještě vyslechnuti v hlavním líčení. Promítnou-li se tyto zásady na posuzovaný případ, jeví se rozhodnutí Vrchního soudu v Praze jako správně. Obviněný B. S. i svědek J. K. byli v přípravném řízení vyslechnuti. Z ničeho nevyplývá, že by protokoly o jejich výsleších nebyly v hlavním líčení použitelné jako důkazy, pokud případně vyvstane potřeba tyto protokoly číst. Okolnost, že oba budou vyslýcháni ještě v hlavním líčení, nadále nemůže odůvodnit vazbu obviněného J. J. podle § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Vůbec již nepřichází v úvahu, aby tzv. koluzní vazba byla odůvodňována paušálním a naprosto nekonkrétním odkazem Krajského soudu v Ústí n. L., pobočka v Liberci, na to, že je třeba eliminovat vliv obviněného J. J. na případné další, dosud neznámé a nevyslechnuté svědky. Okruh těchto svědků krajský soud žádným způsobem neupřesnil, nepřiblížil a ani náznakem nevysvětlil, z jakého okruhu osob by se tito svědci vůbec měli rekrutovat, k jakým skutečnostem by měli vypovídat atd. Citovaný odkaz Krajského soudu v Ústí n. L., pobočka v Liberci, je natolik vágní, že nemůže být podkladem tzv. koluzní vazby. Nelze pominout, že vazba je výjimečným zásahem do ústavně garantované osobní svobody (čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) a že je z ústavního hlediska přípustná mimo jiné jen za podmínky, že tu je zákonem stanovený důvod vazby (čl. 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod). Z této ústavní charakteristiky vazby vyplývá také požadavek na konkrétnost skutečností, jimiž je zákonný důvod vazby naplněn. Zmíněný odkaz Krajského soudu v Ústí n. L., pobočka v Liberci, na další dosud neznámé a nevyslechnuté svědky potřebnou míru konkrétnosti postrádá, a proto není slučitelný s uvedenými ústavními požadavky na vazbu jako zásah do osobní svobody. Nedostatek této konkrétnosti je zjevný, vezme-li se v úvahu stadium trestního stíhání, v němž krajský soud rozhodoval. Šlo o stadium po podání obžaloby, která byla založena na uceleném okruhu důkazů včetně svědků, a nejednalo se tedy o stav typický zejména pro stadium při zahájení trestního stíhání, kdy je obvyklé, že rámec dokazování včetně okruhu svědků, které je třeba vyslechnout, není ještě zřetelný. (K požadavku konkrétnosti důvodů tzv. koluzní vazby viz nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 8. 1998 sp. zn. [IV. ÚS 264/98](#) publikovaný pod č. 85 v 11. svazku Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, C. H. Beck, Praha 1998.)

Ministr spravedlnosti ve stížnosti pro porušení zákona vytkl Vrchnímu soudu v Praze, že se v napadeném usnesení nezabýval tím, zda ze strany obviněného nehrozí obava, že bude objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání mařit jiným způsobem než ovlivňováním svědků či spoluobviněného. Ministr spravedlnosti ovšem ani nenaznačil, o jaký konkrétní způsob maření by mělo jít. V tomto ohledu je třeba poukázat na to, že po celou dobu, po níž byl obviněný ve vazbě, byl u něho shledáván důvod vazby uvedený v § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř., který spočíval jen v obavě z

působení na dosud nevyslechnuté svědky a spoluobviněného. V žádném stadiu řízení nebyl uvedený důvod vazby spatřován v obavě z jiného způsobu maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Ani ve stadiu, kdy o vazbě obviněného rozhodoval vrchní soud napadeným usnesením, nově nevystaly žádné konkrétní skutečnosti, které by naznačenou obavu opodstatňovaly. Proto není vadou napadeného usnesení, že vrchní soud v rámci odůvodnění tohoto usnesení výslovně neuvedl neexistenci takových skutečností.

Obava z působení obviněného na svědka J. K. byla založena tím, že obviněný svědku vyhrožoval fyzickou likvidací pro případ, že bude vypovídat v neprospěch obviněného. Tato obava byla po celou dobu vazby obviněného považována za okolnost odůvodňující vazbu podle § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř. V této souvislosti je třeba poznamenat, že pokud by výhrůžky obviněného byly hodnoceny tak, že zakládají reálné nebezpečí pro život či zdraví svědka, byl by obviněný ve vazbě též z důvodu uvedeného v § 67 odst. 1 písm. c) tr. ř., tj. pro obavu, že vykoná trestný čin, kterým hrozil. Z tohoto důvodu však obviněný ve vazbě nebyl v žádném stadiu řízení. To znamená, že orgány činné v trestním řízení až dosud hodnotily výhrůžky obviněného jen jako formu ovlivňování výpovědi svědka, a nikoli jako reálnou hrozbu pro jeho život či zdraví, tj. jako reálnou hrozbu, že obviněný své výhrůžky uskuteční. V době, kdy o vazbě obviněného rozhodoval Vrchní soud v Praze, nevystalo nově nic, co by v tomto ohledu opodstatňovalo nějakou změnu. Nebylo proto namístě, aby obviněný byl ponechán ve vazbě z nově vzniklého důvodu podle § 67 odst. 1 písm. c) tr. ř., když důvod vazby podle § 67 odst. 1 písm. b) tr. ř. odpadl. Tomu ostatně odpovídá stav spisu, který byl předložen Nejvyššímu soudu a který svědčí o tom, že obviněný své výhrůžky po propuštění z vazby neuskutečnil, ani se o to nepokusil.